

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar independent Românesc în Oradea-Mare.

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:
Ca ziar săptămânal :
Pe un an 100 Lei
Pe un jumătate an 50 Lei

RĂVAS

Deschiderea adunărilor Deputaților și a Senatorilor preocupă lumea politică. Guvernul face grele eforturi pentru clarificarea situației, și după cum se zvonește până la 10 Octombrie remanierea în guvern se va face. Combinația divizează membrii guvernului în două fracțiuni, cu elementele grupate în jurul d-lui Ministru Constantinescu și cu gruparea d-lui Vintilă Brătianu. În tot cazul guvernul face eforturi pentru ca să-și asigure dominațiunea pe timp mai îndelungat.

Părerile sunt divizate și asupra planului de muncă care i se impune Adunărilor în noua sesiune.

Unii susțin că dacă ședințele vor fi amânate să nu se facă spese cu diurnele mari ale Domnilor deputați, alții iar accentuează, că chiar în vederea noii Constituții, și în interesul guvernului este ca deschiderea să urmeze conform programului la 15 Octombrie.

Partidele politice se pregătesc la lupte în parlament. Remarcăm cu deosebită plăcere declarația d-lui fost Ministru O. Goga, care tinde la o înțelegere cu partidul național. O opoziție unită în această înțelegere va fi numai spre folosul Țării.

Reforma administrativă va fi dezbătută în sesiunea nouă a Adunării deputaților. Administrația nouă trebuie să precizeze energiile scoase din frământările anului 1917 încoaci. Descentralizarea serviciilor și guvernământul local sunt tipul cel din urmă, care poate servi unui mecanism modern.

Trebuie să se îngrijească reforma de organele de execuție îndeosebi. Înzădar ar fi orice norme, fie acelea cât de ideal concepute, până ce nu se vor asigura organele de execuție, în funcțiuni prin drepturi incontestabile de stabilitate și imovibilitate, și până ce situația materială a funcționarilor va fi dezechilibrată nu ne putem aștepta la schimbări prielnice, — și nu vom ajunge la normalizare vădită.

Normalizarea recere liniștea organelor de execuție pentru familiile cari cresc în mândrie de Țară și Neam.

Reforma administrativă în acest sens are nu numai scopul de a rezolva probleme de formă ce va trebui să servească și unității națională prin o concepție de moralitate.

D. Prim-ministru I. I. C. Brătianu însoțit de d. ministru al comunicațiilor General Traian Moșoiu sosește în orașul nostru Duminecă la ora 3 cu tren special.

REGENERARE

Elementele naturii parecă s'au unit cu elementele firei omenești. Totul se mișcă, totul se clatină sub picioare, și departe este încă drumul, până ce vom ajunge la stări normale. Cine vrea să vadă, trebuie numai să-și deschidă ochii și să prirască în jurul său.

Regenerare . . .

Trebuie să accentuăm această concepție care în mod firesc tot mai mult se plăzmuște în sufletul elementului de bine românesc. Vorbim îndeosebi de modul de gândire al intelectualului român.

Săturat de atâtea manopere doznice, de atâtea inconștiență, cu câtă se sbate zilnic conștiința lui românească, și-a pierdut încrederea, nu se mai gândește la modestia, interpretată de slugarnicie; în conștiința lui se coace conștiința evolutivă a remanierei individuală.

A trecut ani de-a rândul de când România este mare, și iată că elementul românesc dela orașele marginase, — îndeosebi în Oradea-Mare, Satu-Mare, Sighetul-Marmației în loc să producă acea demnitate care i se impune ca element conducător în stat, — stagnează, dacă nu decade în dezvoltarea sa.

Nu încapă îndoială, că acolo unde puterile proprii nu ajung, este în datoria conducătorilor de stat să-și facă datoria, să întărească elementul românesc mai înainte de toate, și anume nu peste cadavrele organizațiilor culturale economice a străinilor, — dar favorizând elementul conducător de stat prin drepturi naționale, cari să-i facă posibilă creșterea la nivelul cultural-social-economic, unde dorim să fie.

Ce sprijin primește elementul românesc dela conducere?

Se organizează lupte de partide, se organizează lupte de persoane, se favorizează exploatarea străini, se nimicește în mod absolut inconștient autoritatea supremă în administrație, se calcă legea în picioare de acela care este în primul rând chemat a o respecta, se preocupesc funcțiuni după servicii politice, se popoșesc fariseii și declamează pe coarde emoționante tirade întregi de sentimente false, se îmbracă Domnii în haine de serbătoare, ca ei, ai noștri, să fie apărători drepti ai intereselor streine.

Aicea este ceva nesănătos. Demagogie și despotism în sus și spre jos, aici nu mai e vorbă de interesele Neamului și a statului, — aici se intenționează a da prădă o țară puternică în forțele ei, și un neam răbdător, unui număr de elemente, cari își bat joc de tot ce este demnitate.

Situația aceasta anormală provoacă în mod natural o redeschidere, de a pune în cumpănă răbdarea tuturor.

Este în convingerea noastră că ordinea în stat este suprema lex, și avem energia ca să o impunem, că această ordine, să

fie o ordine românească vie, bogată — scăpată de molochii resfirați în aerul curat al munților și spre văle mănăse.

Regenerare . . . ne strigă plaiurile, regenerare pretinde viața de român.

Nu privim acest farmec al conștiinței prin prizma luptelor politice a partidelor, fiindcă în afară de ele se unește tot ce este bun.

Aici convine în idei și fapte fiecare; cine nu stă la pândă așteptând ca să i-se pună pe cap glorioasa coroană după venirea la putere a unuia sau altuia partid?

Aci se unesc cu toții, cari știu să dea individului libertatea care trebuie să o aibă, de orice nație ar fi acela, cu aceia cari știu ce datorează demnității individuală a elementului românesc.

În această luptă nu împoartă, dacă vor dispărea câți-vă idolizați.

Avem o datorie, cu toții de aci, băștinași și nou veniți.

Nu ne putem îndoii că ne va lipsi ajutorul dorit.

Să nu fugim de răspunderea care o purtăm.

În lături — scamatorii! Regenerare! Pretutindeni regenerare . . .

Franța învingătoare

Stresemann. Președintele Consiliului german a luat asupra sa odiul și a capitulat. A venit în fruntea guvernului german pentru-ca să dovedească, care este datoria elementului conștiințiu, când nu se mai poate acționa, fără de a lua răspunderea, ca să conducă o țară în ruina totală.

Învingerea aceasta a Franței prețuește mai mult, decât învingerea din anul 1918.

Acțiunea concepută de Poincaré în teritoriul Ruhrului a stabilit autoritatea guvernului francez, și aceea a Antantei, justificând o unitate indisolubilă. Cancelarul dimisionat Cuno și sfetnicul său Rosenberg s'au înșelat amar, când au crezut, că Germania va fi în stare să producă din cauza ocupațiunii franceze neînțelegere între aliași, precum s'a înșelat și atunci când a crezut că în interesul Germaniei vor acționa Anglia sau Italia.

Rezistența pasivă a muncitorilor a costat guvernului german sume fabuloase, cari le-ar fi putut întrebuința pentru scopuri mai prielnice. În săptămâna trecută suma dată pentru ajutorarea muncitorilor s'a urcat la 6 bilioane. A trebuit să urmeze capitularea. Valuta depreciată, mișcarea naționaliștilor germani au periclitat într'o luptă fără rost, chiar existența Statului german pe bazele de astăzi. Bavarezii nu au făcut nici un secret din aceea, că vor să creeze o țară independentă de marele imperiu german. Înzădar trimbițarea rășbolului din partea lui Ludendorff, înzădar amenințarea naționaliștilor Stresemann convins de situația reală, a cedat, — a devenit Marghiloman al germanilor și istoria când va avea să înregistreze victoria definitivă a Dlui Poincaré, va trebui să facă amintire și de Dl Stresemann, care este un bărbat integru, și-și iubește țara mai presus de toate.

De două ori ne bucurăm de desfășurarea acestei lupte crâncenă în acest fel. Ne bucurăm pentru-ca a știut să asigure iarăși Franța liniștea Europei în mod vădit, dar ne bucurăm și pentru aceea, că roadele înțelegerii vor contribui la o majorare a producțiunii, la viață spre normalizare a turburărilor create de Rășboiul mondial.

In livada.

Stăteam întinși pe iarba verde
Intr'o livadă de caiși,
Stăteam întinși, cu ochii rchiși
Și ne lăsam să ne dezmierde
Și firele de iarbă verde,
Și macii roși, abia deschși.

Pe ramurile înflorite,
Din lună se cernea polei,
Caiși și vișini, pruni și tei,
Păreau cu frunze aurite: —
Păream în țări închipuite
Cu măr de aur și cu zmei.

Eram în plină primăvară
Și cum stăteam așa, întinși,
Păream doi luptători învinși.
In vraja firii de afară
Păream livezii o povară
Cu suflet mort, cu ochii stinși...
M. G. Samarineanu.

Sedința comisiei financiare a orașului Oradea-Mare

Comisia financiară a orașului Oradea-Mare a dezbătut în ședința din 2 Oct. cor. chestiuni importante de dare. Este știut că cu ștergerea dărilor chivernisirea orașului a ajuns într'o situație cât se poate de complicată.

Dacă orașul vrea să se mențină la nivel nu mai poate satisface exigențelor materiale de până acuma. Luându-i-se dreptul de impunere trebuie să caute după mijloace legale, în baza cărora să amelioreze situația financiară.

Ședința a fost prezidată de primarul orașului Dr. Coriolan Bucico. Comisia a propus taxarea birjelor, a carelor funebre, a fabricilor de spirt, a trotoarelor, și a valeților. Discuția s'a oprit la taxarea firmelor.

Consilierul financiar Dr. Benedek a propus impunerea firmelor medicilor, advocaților și a tuturor cari au vre-o ocupațiune intelectuală cu 100 Lei, a industrișilor cu 200 Lei, a micilor comercianți cu 300 Lei, a societăților pe acții cu 400 de Lei, a băncilor cu 500 Lei anual. A propus că încât inscripția firmei este executată în afară de limba românească, — în ungurește ori nemțește, — se va solvi pe lângă taxa de impunere de mai sus o taxă specială de 6000 Lei. Propunerea accentuează că caracterul străin a firmei îndatorește pe proprietar la impunerea și cu taxe speciale.

În cursul dezbaterilor secretarul Camerei de Comerț și Industrie d. Dr. A. Olah a pledat contra propunerii, cerând ca comisia să accepte după firmele străine tot suma care se va fixa după acelea românești. Expune că o urcare a taxelor să poate justifica din punct de vedere românesc, dar este în detrimentul organizației comerciale locale. Totodată anunță că Camera de Industrie și Comerț va interveni contra unui deciz conform propunerii Cons. financiar la consiliul orașenesc.

D. primmedic jud. Dr. Popoviciu propune ca taxele după firmele străine să se fixeze la 8000 Lei. Totodată clarifică înțelesul adevărat al frazei „caractere străine”, și dorește ca caracterul românesc să și-l câștige și orașul Oradea-Mare în noua situație.

O discuție aprinsă asupra frazei „caractere străine” din partea acelor cari nu cunosc limbajul românesc este absolut inutilă. Nu se bazează pe cunoștințe temeinice motivarea din adresa Halei Comerciale semnată de d. Dr. Papp János, — român de origine, înaintată Consiliului orașenesc în această cauză. Înțelesul clar al frazei „caractere străine” este pentru un știutor al limbii indiscutabilă. Românul exprimă sub „caracterul” noțiunea în fond străină a limbii iară nu formele externe de reproducere. „Caracter străin” este în sensul parțial în țara românească din punct de vedere românesc, tot ce nu este românesc, iar folosirea limbilor maghiară, germană sunt străine de limba românească. Credem că nici nu încapă îndoielă, — este un fapt evident, care se discută numai pentru ca să se afle nod în papură.

Ce ne miră este, că Hala Comercială în această chestiune poate compune memoriul său în timp de una zi, iar unui român, care crede că este cinstit, — și a cerut primirea între membrii halei, nu poate să-i răspundă timp de 5 luni.

Este ceva semnificativ în acțiunile conaționaliilor și în aceste chestiuni. Aflăm de bine dispozițiile, fiindcă nu vedem prin ele pericolul comerțului și așa asigurată, iar caracterul orașului trebuie să și câștige expresiunea sa potrivită românească.

Comisia a acceptat punctul pe vedere al consilierului financiar.

S'a mai dezbătut dările asupra spiritului, trotoarelor, și a ordonanțelor personale taxându-le și pe acelea cu 1000, 500, 100 Lei.

Fascismul în Bihor.

„Rador”, agenția din București, a lăsat vestea despre o organizație fascistă în Bihor. Cea mai mare parte a interesărilor a lipsit din Oradea, încât numai după reîntoarcerea unora am aflat adevărul, care este, că d. colonel Bacaloglu nu a fost deținut nici un moment, că nu i-s'a făcut nici o perchiție de casă, nici lui, nici conducătorului fascismului d. T. Vifor, care se află și în prezent în Roma.

Constatănd celea de sus ne întrebăm oare cine? ce interes a putut să aibă ca să trâmbeze atât de grăbnic neadevărul în lumea largă?

Ne pare cam suspect. Mai ales fiindcă așa zisa „anumită presă”, s'a grăbit să lanseze știrile acestea. Ne vine să credem, că adevărații vinovați, simțind, vina lor au crezut de bine, să jertfească neadevărului obișnuit. Au auzit de fascism, s'au burzucat, aoleu, — și vătări.

D. col. Bacaloglu, d. Fătu și d. col. advocat Castano declară, că ei nu sunt fasciști. D. Castano spune chiar, că nici aceea nu știe, că ce este fascismul.

Era vorba să se facă cercetări din partea unor agenți speciali emșiși la Oradea-Mare. În localitate serviciile Siguranței s'au îndestulit ca să pipăască pulsul tineretului și acelor mai cărunți. Se vorbea și de un complot, care tindea doborârea guvernului?!

Ce mai drăcil din fantazia unor imbecili, cari în lipsă de alte ocupațiuni, făuresc știri și comploturi pe hârtie, de sigur în vederea hârtilor?!

Același sistem care s'a obișnuit pe vremuri în cafenelele din Budapesta. Se vede că unificarea este pe cale, și dacă Ministerul de interne până acum nu a înfăptuit-o, — pe această cale, cu siguranță va afla o absolut reală și satisfăcătoare unificare a nouilor finuturi cu Țara Mamă.

Publicăm manifestul fascist, eșit de sub tipar la o tipografie ardeleană:

Către Poporul Român!

Este tuturor cunoscut ce e FASCISMUL. Mișcarea aceasta națională, devenită celebră, a luat naștere în Italia în anul 1910.

Suptă de politicieni și ruinată de comunismul venetic și vrășmaș țării, Italia pierdea văzând cu ochii!

În clipele acelea grele, cei cari făcuseră războiul socotiră că e vremea să și spună și ei cuvântul. Și într'o noapte, o mână din aceștia și câțiva patrioți încercați, puseră bazele fasciei. Redegheptată, țara întreagă se alătură lor prin cei mai buni fii ai săi. Doi ani a fost de-a-juns Fasciei Italiene pentru a domina țara întreagă. Ce a urmat se știe. Astăzi fasciștii stăpânesc Italia. O Italie, cu adevărat nouă. O Italie, altoită de tinerețea fascistă. O Italie, fără politicienii cari o duseră de răpă. O Italie, naționalistă. În fine, o Italie puternică și strălucitoare, cum n'a fost ea niciodată.

Italia aceasta am luat-o noi ca pildă, întemeind Fascia Națională Română

Grupări Fasciste s'au înființat de curând în Franța și Belgia.

Cu întemeierea organizației noastre toate țările latine cari au făcut războiul își au Fascia lor. Fascismul capătă prin aceasta o deosebită însemnătate și pentru Latini devine organul reînvierei naționale și forma cea mai înaltă a conștiinței noastre ca rasă.

Deși asupriți de Stăpânire și împiedecați la tot pasul, noi, totuși ne-am organizat în liniște și cu temeinicie. În câteva luni am ajuns să câștigăm inimile celor cari au dus pe umeri greul războiului.

Pe întinsul României PATRU ZECI de MII de oameni stau astăzi zid în jurul FASCIEI; patru zeci de mii de români, înrolați în rândurile F. N. R., au jurat să moară sau să trăiască într'o Românie, fără demagogi și șarlatani.

ROMÂNII! Pe plaiurile noastre, unde nu e pas care să nu fie stropit cu sânge românesc, ne-am săturat ca toți veneticii să vie să ne defaime țara și neamul, la adăpostul libertății presei și în numele democrației. Dacă democrație înseamnă liberă obraznicie a tuturor lăfțelor și înțâletatea lor în trebile românești, ei bine, nouă ne e scârbă de această democrație și-i vrem fâșii pierzarea! Străinii cari conviețuesc cu noi pe meleagurile acestea bogate, trebuie să se poarte cuviincios și plini de respect față de poporul nostru tolerant și bun, cum nu e altul pe lume. Cei cari vor căuta să ne mai înfrunte pe viitor, îi vom pune cu fapta la locurile lor.

Să tacă și șarlatanii noștri, cari se bat cu pumnii în piept pe la răspântii. Țara e sătulă până n'gât de dâșii și sătulă e de toți politicienii.

Să se liniștească deci! Vrem ordine, vrem ierarhie, vrem domnia Românilor în această țară românească. Dar nu și a românilor cari își dau coatele cu străinii. Pe acei nemernici îi urâm și le dorim bucurios moartea! Incolo scopurile noastre sunt înscrise în Statutele F. N. R.

Nu vom lucra în ascuns, căci în lupta ce am pornit, nu ne temem de nimeni, în afară de Dumnezeu. Teroștiți nu suntem și legături nu avem cu nici un partid, nu urmărim vre-o lovitură de Stat. Dimpotrivă, vream întărirea acestuia și refacerea sa pe temelii curate românești, iar nu sovăielnic și fără vlagă, cum este astăzi. Contra muncitorilor nu suntem și nici nu putem fi. Ca și în Italia, nădăjduim ca ei să ne dea o bună parte din luptătorii Fasciei Române.

Invitându-i să părăsească Sindicatul Internaționalist, noi le cerem să reînființeze vechile corporații românești de odinioară, căci lupta contra capitalului, fie ea cât de înverșunată, se poate perfect de bine duce în cadrul național românesc. Internaționalismul roșu a făcut ca Țara să fie copleșită de lucrători străini, cari au îngreunat condițiile de muncă, când au smuls pâinea din gura muncitorilor români.

Cu aceasta Fascia Națională Română își începe deschis activitatea.

ROMÂNII de pretutindeni, înrolați-vă în rândurile ei. Cu ea veți merge la izbândă și la o orânduire mai bună, mai dreaptă și mai românească în Țara Noastră. Români! Fascismul este o viață, Fascismul este mântuirea noastră. Fascia Națională Română.

Expoziția pictorilor din Baia-Sprie

De câteva zile se văd expuse în prăvălia lui Simon A. din Bulevardul Reg. Ferdinand picturile artiștilor din Baia-Sprie, Litteczky Andreiu, Ileana Krausz, Oscar Nagy, Ioan Piok. Am avut ocaziune să vedem colecția care cuprinde și o seamă de lucrări în tuș.

Litteczky este cea mai marcantă personalitate. El vede totul în culori vioi, luminate, realiste impresionante. Nu aparține direcțiunii ultra modernă, el fură motivele cele mai senine și le împărtășe pe pânză cu o siguranță absolută în desemn, și o măiestrie în vâlmășeala culorilor. Peisajele lui, vederile de iarnă cu violetul brun sunt de o realitate absolută, are carne și suflet viața întreagă, chiar și lemnele uscate trăesc în haina lor mohorâtă. Figurile sunt tipuri de minerii, cu greutatea muncitorului obosit și caracterele aspre. „Ruga soarelui” te chiamă — la o dulce primăvară cu aspectul spre munții din depărtare. O colecție din care ne lipsesc aquarelele lui bine apreciate.

D-na I. Krausz s'a atașat curentului simbolist. Figurile ei negre pe alb sunt basme izgodite cu plete lungi din trup de silfide, și fețe drastice cu concepții originale. Ne-a părut bine să vedem și câteva vederi originale pe cartoane sure, cu efecte senine frapante, simple în măiestrie de concepție.

Cu construcții mai greoaie, cu complicitatea atelierelor — cu desemn geometric în culori se ocupă tânărul O. Nagy. O individualitate care promite mult.

E bine Pirk elev decorativ al d. Litteczky.

Este interesantă expoziția, pentru a vedea cum se dezvoltă arta picturii în aceste colțuri ale țării; și ca să se mai prindă ceva dela artiști cari au studiat în mod direct curentele diferite din țările cu cultură puternică și în artă.

Atentat contra Tipografiei și Librăriei Românești din Oradea-Mare

Mai zilele trecute am cerut Direcțiunii P. T. T. o dispoziție la serviciul telefonic. Și astăzi așteptăm și pierdem timp la aparat până se prezintă cineva ca să ne dea legătura ca mai înainte.

Denunțăm d-lui inspector general P. T. T. un alt fapt asupra căruia să îndrepte o serioasă atențiune.

Atentatul este pus la cale de organele dela postă străine de neam, străine de sânge, contra Tipografiei românești.

Până acuma a executat Posta tipăriturile la Tipografia Românească, acuma imprimătele de care are nevoie posta se dau la tipografia ungurești și ovreești. Și oare care ar fi cauza? Pentru că Tipografia Românească nu acordă procente îndestuitoare din profitul imprimatelor? Nu ne vine să credem! Nici materialele noastre nu sunt mai scumpe, decât a altora.

S'a făcut o ofertă în zilele trecute referitor la Circularea obișnuită care apărea dela înființarea tipografiei la Tipografia Românească. Gazeta a fost transpusă la tipografia străină „Sfântul Ladislau”, a căror ofertă a fost acceptată. Am arătat cazul personal d-lui inspector general al Postei Marini, căruia l-am explicat cum stau lucrurile. Am accentuat și aceea, că noi ca instituție românească nu putem acorda procente speciale la executarea imprimatelor cari se fac. D. inspector Marini, a promis că va ordona cercetarea, însă până astăzi nu avem rezultatul cercetărilor.

Așteptăm pentru ca să precizăm punctul de vedere al nostru românesc.

T. M.

Disolvarea Societății pompierilor voluntari din Oradea-Mare

Primăria orașului Oradea-Mare a luat dispoziții pentru disolvarea societății pompierilor voluntari din Oradea-Mare. S'a adus acest deciz motivat din punct de vedere al siguranței Statului.

În orașul Oradea-Mare se află compieri de chemare, angajați ai orașului, vre-o 40 la număr, iar Soc. pompierilor voluntari a fost înființată pe vremuri de pace, spre ajutorarea serviciului pompierilor numiți de oraș, pentru cazuri de necesitate. A fost o instituție cum sunt și astăzi multe altele în orașele din Ardeal. A avut de scop pe lângă creșterea fizică, și educația culturală a membrilor ei.

Di Prefect V. Hodor, a văzut bine situația atunci când a suspendat decizia Primăriei, și a răspuns delegației lor condusă de d. deputat Dr. N. Zigre, că va admite funcționarea Societății, dar așteaptă reorganizarea ei potrivit vremurilor.

Congresul avocaților români

Duminecă s'a ținut la Cluj congresul avocaților români, pentru a pune bazele unei alianțe a avocaților români din întreaga țară. Mișcarea are un caracter național și un caracter profesional. Avocații văd și cumoc mai bine pășurile lipsurile vieții noastre publice, ei știu și greutatea materiale care la fiecare paș trebuie să le învingă.

Era deci absolut rațional, ca să se gândească și ei la o grupare pur românească, care să elaboreze un proiect pentru viitorul apropiat.

Avocații români din Oradea-Mare, dela început au luat o ținută rezervată față de intențiunile congresului. Acest punct de vedere l'a expus per longum et latum frunțașul avocat Dr. Aurel Lazar, apărătorul intereselor minorităților în toate delegațiile conduse în fața autorităților, și la toate ședințele comisiilor publice referindu-se la deciziile din 1 Dec. 1918 luate de marea adunare din Alba-Iulia.

Constituirea Alianței s'a făcut. Ședința a fost prezidată de D. Dr. Ioan Suciu. Congresistii au fost salutați de Primatul orașului D. Utaea f. avocat.

Congresul a acceptat propunerea Dlui avocat Dr. Valer Roman și anume:

1) Organizarea cercurilor iuridice pentru codificarea dreptului din punct de vedere național.
2) Asigurarea caracterului național a barourilor advoacățiale.

3) Păstrarea și apărarea cu sfințenie a drepturilor fixate prin legi.

4) Asigurarea condițiilor de viață cinstită pentru avocatul român.

Ne închipuim că la scopuri atât de nobile, pot contribui și avocații români din Oradea-Mare, fără ca să-și pericliteze legăturile intime cari doresc a le păstra și pe mai departe cu colegii maghiari.

În aceasta organizație, după înfățișarea ei de astăzi nu vedem nici un pericol față de elementul minoritar.

Unitatea între frați este prima condiție de viață, apoi să tratează unitatea solidară a tuturor cetățenilor ca normă existentă de Stat.

INFORMAȚIUNI

Min. Domeniilor publice D. Constantinescu va sosi la Oradea-Mare în 10 cor. și va lua parte la împroprietăririle țăranilor din Rogoz.

D. General Marcel Olteanu, a fost avansat la General de divizie și numit Comandant al Corp. VI. armată din Ploiești. Felicităm din inimă pe bunul și merituosul general, exprimând regretele noastre din ocaziunea depărțării din Oradea-Mare. El a înțeles în întregime situația de aci, a iubit pe toți, și este iubit de toți.

D. Fost Prefect al Județului Bihor Insp. Gl. adm. Iulian Peter se află în chestiuni particulare în localitate.

La ordinul Min. de Interne pașapoatele de emigrare pe viitor se vor rezolva de către Ministerul Muncii și a ocrotirilor sociale, iar celea rezolvite vor fi efectuate de către Min. de Int. Dir. Pol. și Sig. Generale.

D. Gheorghe Tulbure dimisionat din postul de revizor școlar primind numirea de Insp. școlar și-a ocupat funcțiunea nouă la Dir. Inv. Reg. de Oradea-Mare. Din aceasta ocaziune s'a retras din Redacția ziarului local al Partidului Poporului „Tribuna“.

Insp. Muncii din Oradea-Mare raportează Prefecturii că Primpretorii dau permis de liberă petrecere fără consultarea aceluia. De sine să înțelege că în acest fel să plasează străini în defavorul muncitorimii românești. Prefectura va lua dispoziții.

În ziua de 7 Octomvrie c. va avea loc la Cluj punerea pietrei fundamentale a Catedralei ortodoxe care se va clădi pe terenul din parcul Teatrului Național. Vor lua parte la această solemnitate, primul ministru d. I. C. Brătianu și d. general Traian Moșiu ministrul comunicațiilor. Vor sosi deasemenea toți mitropoliții din țară împreună cu I. P. S. S. mitropolitul Primat, Miron Cristea. Vor mai veni odată cu mitropoliții un mare număr de episcopi din întreaga țară și alți înalți prelați. În vederea acestei mari serbători și a primirii înalților oaspeți, s'au luat toate măsurile necesare. Duminecă dimineața înalții prelați, primul ministru și membrii guvernului vor fi întâmpinați la gară, unde li se va face o primire deosebită.

Lichidarea oficiului de locuință o efectuește la ordinul D. Prefect Viclor Hodor, Consilierul ocrotirilor sociale al orașului Oradea-Mare, Dr. Feder Octavian.

Paulay Zoltan este numit în postul de secretar comunal în comuna Vad.

În Celca s'a înființat noul protopopiat gr. ort. Membrii sinodului protopopesc din cler au fost aleși: Vasile Pap preot-protopop, Ioan Pap preot militar, Gheorghe Boțoc preot, Gheorghe Cociș preot, Antoniu Chidioșan preot, Antoniu Bica preot, Gavril Popoviciu preot, Leontin Popoviciu preot și alții 8 înși. Alegerile dintre mireni se vor face Duminecă 7 Octomvrie și 14 Octomvrie cor.

Primi la redacție un raport temeinic asupra situațiilor insuportabile din comuna Suplac. Va fi o serie de fapte edificatoare asupra administrației comunale, precum va clarifica și situația noastră de români în Țara românească. O publicăm în numărul viitor.

La postul de Dir. de birou a devenit vacant prin mutarea D. Nicolae Moga la Salonta, dela Prefectura jud. Bihor și-au înaintat cererea Dnii Leontin Pal, registr. la subpref., Ioan Almar funcț. la sedria orfanală și Slavici Ștefan expeditor la Subprefectura.

Min. afacerilor stăine aduce la cunoștință că în vederea schimbului tuturor deținuților politici cu Ungaria D. consul general Burileanu delegat al aceluia minister urmează a pleca zilele acestea în Transilvania și Banat pentru identificarea a 200 dintre acești deținuți.

„Satu-Mare“ scrie: Au sosit în apropierea frontierelor noastre câteva unități de grăniceri din țările noastre. Ei sunt destinați pentru întărirea pazei frontierei și pentru stărpirea contrabandelor care în ultimul timp luase o mare proporție. Grănicerii au fost trimși în urma ordinului d-lui Vințilă Brătianu ministru de finanțe, cărui i s'a raportat de către autoritățile de frontieră insuficiența grănicerilor de pază.

Popota studențească. Pentru d. studenți români înscriși la Academia de drept din loc, se va deschide o popotă studențească, începând din zilele acestea. Popota se va deschide la careva restaurant, întrucât academia — desl ar trebui — nu dispune de local propriu. Masa va fi gratuită.

La Academia de drept, pe lângă catedrele existente, s'au înființat încă 4 catedre, ridicându-se astfel la 16 numărul lor.

Sploni comuniști arestați. Pe teritoriul orașului Băiți a fost descoperită, de către poliție o bandă de agenți comuniști, veniți dela Moghilev pentru a culege informații asupra organizațiilor noastre militare și administrative. S'au găsit asupra lor arme, dinamită și ecrasită. Toți splonii comuniști au fost înalțați la Chișinău, unde se fac cercetările.

Plătirea taxei militare. Se pune în vedere tinerilor născuți în anii 1899, 1900 și 1901, cari se găsesc în situația de amănai medical, scutiți, dispensați ca susținători de familie, cei recrutați în cond. art. 52 și 53 a legii de recrutare, cum și dispensații condițional ca teologi (seminariști), să plătească percepției sau administrației financiare, taxa cuvenită, iar recipisele ce le vor primi să le prezinte la Cercul de recrutare pentru a fivizate.

Domnii cu spirit și spirt din Ardeal, Banat pe lângă cei încluse în la Oradea-Mare convorbiri prealabile organizației unei asociații al acestor industriași. După cum suntem informați va fi ales în fruntea organizației D. Arzenovici, Insp. Gl. la Min. de Finanțe.

Orașul Constantinopol este contaminat de ciumă. Min. Săn. Publice a ordonat trecerea călătorilor numai prin Sulina și Constanța.

La fabrica de sticlă din Pădurea-Neagră s'au furat de un timp îndelungat multe sticle, pahare, service de cognac etc. în valoare de 50.000 lei. În urma cercetărilor s'au descoperit făptuitorii Gheorghe Petre muncitorul fabricii și v. d. Schrenk Vențel, care a vândut lucrurile furate. Făptuitorii s'au înaintat parchetului.

S'a deținut individul Francisc Szabó de 19 ani din comuna Crastelec, care cu o furcă de fân a lovit pe tatăl său și pe cumnatul său fugind de acasă. S'a înaintat parchetului Zalău.

Gălnari. Țiganii Varga Gheorghe și Alexandru din Ulciug s'au strecurat în naptea de 17 Sept. în ocolul locuitorului Pop Onuș din Babța ca să-i fure găște. Prinși asupra faptului țiganii au tăbărit asupra lui Pop Onuș cu parii și l-au bătut până a căzut jos fără conștiință. La zgomotul făcut au sărit vecinii și au pus mâna pe țigani.

„Gratul Românesc“ care apare în Banatul robit ne aduce o știre care, dacă e adevărată, constituie o palmă pe obrazul autorităților noastre. Iată ce scrie această foale: „Suntem informați că vreo câți-va țărani frunțași de ai noștri (din Banatul robit) cari au avut treburi grabnice, arzătoare, în România, trecând granița fără pașaport jugoslav, au fost deținuți de autoritățile românești, purtați prin închisori și apoi predați jandarmeriei sârbești. Pretindem dela autoțitățile noastre scrupuloase unde nu trebuie, să aibă puțină simțăminte pentru românii subjugați.

A apărut și s'a pus în vânzare astăzi un volum de poezi din viața românilor macedoneni intitulat „**Tablouri din Pind**“ de d. M. G. Szarmineanu. Prețul 20 lei. Se poate procura și la Librăria Românească (Oradea-Mare, Parcul Traian 6.)

Aviz abonaților!

A trecut un jumătate de an de când am venit pentru prima oară să talmăcim gândul senin al acelora, cari știu să lupte pentru interesele neamului, desconsiderând interesele materiale — personale. În acest timp am dat dovada trăiniciei. Nu din vina noastră, — a trebuit să fim modești, și să aparem numai odată pe săptămână.

Sosindu-ne hârțile cu începutul săptămânii viitoare, și la dorința publicului „**Vestul Român**“ va apare Marța și Joia seara la orele 6 pe 2 pagini, iar Sâmbătă seara ca număr popular în 4 pagini cu un adaus destinat fărânelor.

Prețul abonamentului pe 1 lună 25 Lei. Cerem sprijinul Onor. Pnblic, care ni se poate da prin abonarea ziarului.

Redacția ziarului
„VESTUL ROMANIEI“

A apărut:

„**POEME IN PROZĂ**“ de: Emil Isac.
Editura „**Tipografia Românească**“ S. A. Oradea-Mare. Prețul unu volum 22 Lei.
Se găsește de vânzare la toate librăriile și la editură: „**Tipografia Românească**“ S. A. Oradea-Mare, Strada Deák No. 2.

CRONICA ECONOMICĂ

O delegațiune a morarilor și a sindicatelor agricole, formată din d-nii: Paul Teodoru, Filliti, amiral Urseanu, din partea agricultorilor, Georgescu Fuerea, căpitan Popescu ing., Gheorghiu din partea morarilor din Capitală și Scharer din partea morarilor ardeleni, s'a prezentat ieri la ministerul de industrie și comerț precum și la ministerul de finanțe pentru obținerea exportului de făină albă.

De astă dată morarii vin uniți cu reprezentanții agricultorilor spre a beneficia de export în proporții egale.

Ei cer ca exportul pentru un an întreg să fie de 10—12.000 vagoane de făină albă.

În acest scop se obligă să cumpere grâul cu prețul maximal de 45.000 lei vagonul.

Ambele ministere au cerut delegațiunii să prezinte un memoriu amănunțit asupra exportului și condițiilor, precum și asupra aprovizionării interne.

La Ministerul de Industrie și comerț se instituie o comisiune care urma, ca împreună cu fabricanții de zahăr să fixeze noile prețuri ale zahărului produs de fabricile din țară. După două ședințe comisiunea aceasta și-a abandonat lucrările urmând ca prețul zahărului să se fixeze prin libera concurență de pe piață.

Faceți bănci populare. Plugarii nu vor putea să scape de ghiara cămătarilor, de robia la domnii, de umilința și sărăcia în care zac, decât făcând Bănci populare. Acolo adunând banul săracilor, cei în lipsă pot găsi sprijinul cuvenit, sprijin frățesc, fără camătă mare, fără ruina averii lor multă puțină cât o au. Băncile Populare însă nu sunt numai sprijine slabe pentru trebuințe mici. Ele pot fi temelia unei ridicări la stări frumoase a țărânilor, dând împrumuturi mai mari pentru sporirea mijloacelor de producție, adică pentru cumpărare de pământ, de mașini, de vite, pentru construire de case, de grajduri, de fabrici. Mulți sunt aceia cari se prezintă astăzi țărânilor pentru a-i câștiga sufletul și banul la diferite obștii și cooperative. Intelectualii au datorie să dea îndrumările necesare pentru ca să nu se abuzeze de drepturi atât de bogate, cari se pot câștiga.

ANTISTIA ORAȘULUI ORADEA-MARE.

No. 13032:1923.

Publicațiune.

Copie. Ministerul Agriculturii și Domeniilor Dir. Cad. a Lucr. Tehnice Insp. Gen. Geodetic și Cad. Pentru Transilvania fiind încunoștințat din mai multe părți, că unii nechemati ingineri și ajutoari ai acestora, angajează în mod arbitrar lucrări de măsurătoare în scopul reformei agrare, încasând sume oribile dela comune și îndreptățiti de pământ, drept aceea pentru a se curma răul și țărâni să nu plătească sume necompetente, Vă rugăm în interesul public a încunoștința și a da ordine tuturor secretariatelor comunale aparținătoare județului D-voastră ca să avizeze primăriile comunale deurmătoarele: 1. Fiecare inginer delegat al Direcției Cadastrului Inspectoratului General pentru Transilvania, sau ajutoari ai acestora, pentru fiecare comună în caz că i se încredințează executarea unei lucrări, primesc dacă este inginer antreprenor un contract, iar în cazul că este inginer de Stat o delegație cu semnătura noastră cu care se vor justifica în fiecare caz de trebuință. Lucrarea executată de inginerii cari nu posed contractul sau delegația prescrisă este considerată de nula și nu poate servi ca bază măsurătoarelor tehnice definitive în scopul reformei agrare. 2. Delegații Direcției Cadastrului însărcinați cu executarea măsurătoarelor și parcelării moșiiilor expropriate sub nici o formă nu pot primi și încasa pentru lucrările executate nici un ban, deoarece plata se va face exclusiv de Stat de către Direcția Cadastrului în baza caetului de sarcini. 3. Delegatul nostru însărcinat cu executarea lucrărilor rugăm însă să i se dea din partea primăriilor comunale respective tot sprijinul necesar, pentru a putea termina urgent măsurătoarele în interesul obștesc și a celor improprietăți. Șeful Inspector General pentru Transilvania: Indescifrabil ss.

Oradea-Mare, la 15 Septembrie 1923.

Antistia orașului.

MICA PUBLICITATE

Se caută bucătăreasă la internatul Școlii de Arte și Meserii Oradea-Mare Str. Staroveszky No. 15. Sunt preferite văduvele de învățători. Salariul lunar e 900 lei.

Profesor de Dans predă în familie cursuri de dans de salon (dublu-boston, schimy, tango, jaaz, casino, etc.) cu onorariu avantajos. A se adresa la ziar. Const. Vasilescu.

Se află spre vânzare pe lângă prețur convenabile un trusou pentru dame și diferite lucrări de mână. Adresa: Weinberger, Strada Mănăstrei No. 1.

Cursul valurilor la Oradea-Mare

5 Sept. 1923.

Coroana austriacă (suta)	Lei	328
Marca germană (milionul)	"	145
Coroana ungară (suta)	"	605
Coroana cehă	"	1335
Francul francez	"	3880
Francul elvețian	"	219
Dolarul	"	985
Lira italiană	"	996
Lira șterlină	"	

Bursa din Zürich

BERLIN — — — —	0000001
NEW-YORK — — — —	55325
LONDRA — — — —	2549
PARIS — — — —	3365
MILANO — — — —	2505
PRAGA — — — —	1680
BUDAPESTA — — — —	003
BUCUREȘTI — — — —	25250
VIENA — — — —	00078 ¹ / ₈

AVIZ

Toți depozitarii de ziare cari doresc să desfacă și ziarul nostru, să se adreseze direct Administrației ziarului la Oradea-Mare, Str. Fr. Deák No. 2.

PRIMIM

INSERATE, ANUNCIURI,
PUBLICAȚIUNI PE LAN-
GA PREȚURILE CELE MAI
CONVENABILE.

AGENTURA COMERCIALA GENERALA

D-na Constantin Nicodim Terezia Germann
Oradea-Mare, Str. Aurel Vlaicu (Brădina-Rhódey) 43.

Mijlocește tot felul de intermediari comerciale și industriale. Vinde case mari și mici, vii și proprietăți, precum mașini agrare și automobile. Primește vindere și cumpărare de lemne, vizează pașapoarte pentru orice țară.

52-11

Se află în depozit toate manșalele introduse la liceele, școlile normale — secundare, primare, școli speciale de comerț școli de artă și meserii precum tot angajamentul de Papetărie.

Croitorul ALEX. KOROM

confectionează cele mai moderne costume bărbătești cu prețuri moderate. Pregătește costume și din stoffe aduse.

Oradea-Mare, Str. Csengeri nr. 14.

ULTIMA ORA

Berlin, 4. — (Rador). — Guvernul german și-a dat demisia. Stressemann a fost însărcinat cu formarea noului cabinet.

Lafayette 2. — Luni, Stressemann a avut convorbiri cu diferiți diriguitori de partid. O schimbare a cabinetului este privită ca posibilă. Socialiștii se retrag fiind nemulțumiți că autoritatea a fost conferită soldaților prin legea marșală și sunt desamăgiți din cauza lipsei din program a politicii fiscale. Astfel fiind d. Stressemann va căuta sprijin la elementele moderate. Pe lângă nemulțumirile socialiștilor, cabinetul se lovește de ostilitățile din zi în zi mai active, ale partidului național german; încercarea făcută de ceteele naționaliste de a pune stăpânire pe cetatea din Custrin, care se zice că ar fi fost ocupată de către un detașament, ne arată în destul agitațiunile la cari se dedau naționaliștii și cari au încercat, după cum se spune, să puie la cale o revoltă și să captureze localitățile Cotingen și Spandau.

În Germania s'a reînființat censura ziarelor. Este semnificativ că în Bavaria organul lui Hitler, care a fost oprit să apară de către Ministerul Reichsver-ului, a fost tipărit luni la München iar arestarea căpitanului Heiss, cerută de Reich, nu a fost executată.

Berlin. 2. (Rador). — Din Custrin, se anunță că acolo au avut loc răscoale, cari au fost potolite mulțumită intervenției energice a comandantului armatei. Garnizoana orașului a făcut prizonieri pe șeful mișcării și i-a închis. Răsculații au căutat să elibereze pe prizonieri. A avut loc o ciocnire cu armata, care n'a avut de suferit pierderi. Răsculații au avut un mort și mai mulți răniți. Imprejurimile Berlinului sunt păzite de armată și poliție.

Riga, 2. — Cerculă zvonul că orașele Moscova și Petrograd ar fi înconjurate de cete de țărâni răzvrătiți Svonul acesta nu s'a confirmat.

Berlin, 3. (Rador). — Din Duesseldorf se anunță că ieri a domnit liniște acolo. Mulțimea s'a adunat de câteva ori în fața poliției și a primăriei manifestând simpatie pentru poliștii arestați. În închisoarea de la Derendorf a fost o răscoală. S'a încins o luptă între gardieni și cei închiși. Un condamnat a fost ucis, un altul grav rănit.

Constantinopol, 3. (Rador). — Guvernatorul militar turc a fost înștiințat că mâine se îmbarcă ultimile trupe aliate. Cele trei batalioane aliate vor fi salutate la plecare de un batalion turc.

Contrabandă cu zaharină

Cluj, 3 Oct. — În Sighetul Marmăției a fost descoperită o contrabandă de zaharină. Soția lui Abraham Huss, la domiciliul căreia s'a găsit o mare cantitate de zaharină a fost amendată cu 100 mil lei, iar marfa confiscată.

Varșovia, 4 Oct. — În cercurile în măsură să cunoască activitatea și dispozițiunile conducătorilor sovietici, se afirmă că guvernul din Moscova se gândește foarte foarte serios la o apropiată schimbare a orientării sovietice în politica externă.

Față de strălucitul succes obținut de Franța în lupta economică împotriva Germaniei, guvernul sovietic pare a înclina spre o linie de purtare mai conformă cu vederile Franței. Numitul guvern pare a fi dispus să nu se dea înapoi de a găsi o soluțiune „echilibrată”, în ce privește regularea datoriilor.

Se afirmă chiar că un delegat special al Moscovei va fi trimis în străinătate, dându-i-se sarcina de a sonda cercurile parsiene competente.

TELEFON 3-98	PRODUSELE FABRICII DE BERE CZELL DIN CLUJ	TELEFON 3-98
	Berea nutritoare „Hercules” și Berea deschisă „Monoștor”	
Din cauza calităților lor neîntrecute sunt Mărcile Conducătoare		
Cine dorește să bea bere bună să ceară pretutindeni numai pe acestea.		
Depou principal “ORIENT” S. A. pentru Industrie și Comerț la Oradea-Mare Str. Gllányi, 5-7. Telefon 3-98.		